

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 247/249.

Deel XI.

15 Maart 1943.

Adres der Redactie :

Dr. D. MAC GILLAVRY, „De Haaf”, Bergen, N.H. — Nederland.

Tijdelijk Adres : Nunspeet, F. A. Molijnlaan 67.

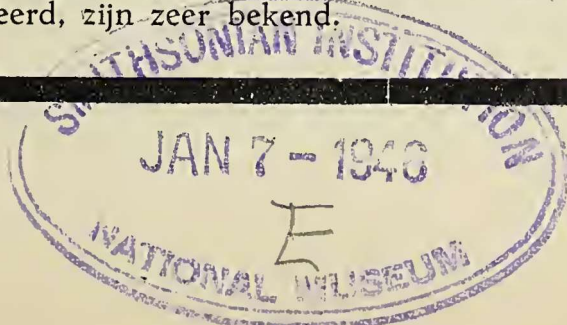
INHOUD : G. L. van Eyndhoven : Dr. A. C. Oudemans †. — A. J. Besseling : Nederl. Hydrachnidae Gen. Frontipoda. — G. L. van Eyndhoven : Iets over het voorkomen van de meelmijt. — W. H. Gravestein : Eurygaster maurus L. en testudinarius Geoffr. — W. H. Gravestein : Eurydema oleracea L. — B. J. Lempke : Bijdrage tot de paringsbiologie van Aglais urticae L. — S. J. van Ooststroom : Een melanistisch exemplaar van Rhagonycha fulva Scop. — P. J. Brakman : Drie voor de Ned. Fauna nieuwe Col. uit Zeeland, benevens één uit Z. Limburg. — A. Stärcke : Tot welken leeftijd legt de werkster-mier eieren ? — P. Benno : Over een kolonie van het Papaverbijtje (*Osmia papaveris* Latr.) en eenige andere zeldzame Aculeaten in de Lymers. — A. Adriaanse : Über eine lokale Verhaltensvariation beim Öffnen und Schliessen des Nestganges durch *Ammophila campestris* Jur. — D. Mac Gillavry : Niet verdrinkende Bijen en Glimwormen. — D. Mac Gillavry : Het tijdstip van het opzoeken van een winterverblijf door *Vanessa's* en andere insecten. — B. J. Lempke : Trekvinders in 1942. — S. J. van Ooststroom : Een nieuwe vondst van *Mellinus compactus* Handl. (Hymen., Sphegid.). — G. Barendrecht : *Andrena apicata* Sm. en *A. batava* Pérez.

Dr. A. C. OUDEMANS †

12 NOVEMBER 1858 — 14 JANUARI 1943

Na een welbested leven van ruim 84 jaar is ons eerlid Dr. Anthonie Cornelis Oudemans op 14 Januari 1943 gestorven. Reeds eenigen tijd begon de last der jaren op hem te drukken en de wintervergadering van 19 Februari 1939 was de laatste, welke hij bijwoonde. Niettemin bleef hij in gedachten medeleven en het verheugde hem altijd bijzonder, als ik hem na afloop inlichtte omtrent de wetenschappelijke bijdragen, de aanwezige leden enz. Ieder, die hem heeft gekend in de vele jaren van zijn actief lidmaatschap, weet, hoe na de Nederlandsche Entomologische Vereeniging hem aan het hart lag. Daarvan getuigen de zeer talrijke artikelen, die van zijn hand zoowel in het Tijdschrift voor Entomologie als in de Entomologische Berichten zijn verschenen. Daarvan getuigt ook zijn aanwezigheid op vrijwel alle vergaderingen, waar hij zijn wetenschappelijke mededeelingen uitsprak, steeds in gemakkelijk te begrijpen vorm, voor zoover zulks bij een onderwerp als acarologie mogelijk is, en meestal toegelicht door fraaie teekeningen. Vele diensten heeft hij ook als lid der redactie aan de Vereeniging bewezen en zijn benoeming, in 1932, tot eerlid was zoowel een blijk van waardeering voor zijn wetenschappelijke prestaties als voor het vele werk in het belang der Vereeniging verricht.

Oudemans was een van die merkwaardige naturen, die een enorme werkracht kunnen ontwikkelen en wier buitengewoon geheugen en helder inzicht hen in staat stelt op elk gebied, dat zij met toewijding ter hand nemen, een groote hoogte te bereiken. Voor Oudemans is dit meer in het bijzonder de Acarologie geworden; daarnaast heeft hij zich zeer verdienstelijk gewijd aan de studie der Vlooien en Mallophagen. Ook op ander gebied was hij werkzaam: zijn groote werk over de Zeeslang, verschenen in 1892 en zijn studie over de Dodo's, in 1917 gepubliceerd, zijn zeer bekend.

JAN 7 '43

Het is de acarologie geweest, waarin Oudemans het tot wereldberoemdheid heeft gebracht. Hoewel zijn gezondheid in de laatste jaren veel te wenschen overliet, bleef zijn geest werkzaam en hij heeft daardoor het voorrecht gehad tot 6 dagen voor zijn dood zich met zijn zoozeer geliefde studie te kunnen bezighouden.

Reeds in het vereenigingsjaar 1878/1879 is hij als jongeman lid geworden. In December 1879 verscheen zijn eerste publicatie met betrekking tot de mijten, gepubliceerd in het verslag van de toenmaals gehouden vergadering. Van dat tijdstip af ziet men een gestadige ontwikkeling van zijn kennis op dit gebied, welke in zijn geschriften tot uiting komt. Weldra stond hij met vrijwel alle acarologen in verbinding; verschillende buitenlandsche collega's hebben bij hem gelogeerd en in sommige gevallen had hij gelegenheid hen zelf in hun woonplaats te bezoeken.

Het contact met den grooten Italiaanschen acaroloog Antonio Berlese is eerst betrekkelijk laat tot stand gekomen, doch het is zeer vruchtbaar geweest. Tezamen zijn zij de grondleggers der wetenschappelijke acarologie geworden, waarbij Berlese dikwijls meer de man was van ontelbare soortsbeschrijvingen (meermalen 100 tegelijk) en Oudemans de persoon, die het diepere verband zocht en zich vooral met de algemeene systematiek en de historie bezighield.

Van zijn 584 wetenschappelijke publicaties hebben er 322 betrekking op de mijten. Na zijn pensionneering op zijn 65e jaar heeft hij nog een hoeveelheid werk verzet, waarover een ander zeker zijn geheele leven zou doen. Het hoogtepunt daarbij is zijn groote werk „Kritisch Historisch Overzicht der Acarologie” geworden, waarvan 3 deelen in 8 banden (9 onderdeelen) zijn verschenen. Wie hem in zijn werk kon gadeslaan, weet, hoe hij voor deze uitgave leefde en hoezeer hij hoopte het vierde deel te kunnen voltooiën. De eerste 3 deelen omvatten de acarologie van 850 v. Chr. af tot en met 1850. Het manuscript van het 4e deel, dat de periode 1851—1880 zou behandelen, heeft hij niet meer geheel kunnen afwerken.

In 1937 is Oudemans tot de overtuiging gekomen, dat de groep der Acari als systematische eenheid uiteen moest vallen. Deze radicale opvatting wordt thans nog bestreden en een definitief oordeel moet tot later worden uitgesteld.

In den loop der jaren, schiep Oudemans zich een bibliotheek van welhaast 10.000 werkjes over acari, een kartotheek van omstreeks 65.000 eigenhandig geschreven kaarten, een collectie van 7500 microscopische preparaten en vele honderden tekeningen, met de hem eigen nauwgezetheid vervaardigd.

Hoewel zijn belangstelling uitging tot de exacte wetenschap, was hij steeds bereid ook de toegepaste entomologie van dienst te zijn. Hiervan is een dankbaar gebruik gemaakt en zeer talrijk zijn de adviezen, die hij belangeloos aan instellingen op het gebied van planten- en dierenziekten heeft gegeven. Zijn verdiensten zijn door de Regeering erkend door zijn benoeming tot Officier in de orde van Oranje Nassau.

Ik zal op een en ander niet uitvoeriger ingaan, daar het mijn bedoeling is in ons Tijdschrift nader terug te komen op zijn beteekenis en den inhoud zijner werken.¹⁾ Ik wil slechts releveeren, dat Oudemans na een periode van 8 jaar als directeur van den Haagschen Dierentuin het ambt van leeraar is gaan vervullen, eerst te Sneek en later te Arnhem. Zijn methode van onderwijs, zoowel als zijn omgang met de leerlingen werden bijzonder gewaardeerd en men raadpleegde hem op school niet slechts voor vraagstukken van biologischen aard, doch ook voor vele andere, die niet rechtstreeks met zijn vak verband hielden.

Als voorzitter leidde hij jarenlang de Afdeeling Arnhem der Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, die hem bij zijn aftreden tot haar eerlid benoemde.

Gedurende de laatste 12 jaren van zijn leven heb ik met Oudemans samengewerkt en ik herinner mij zijn vreugde, toen hij behalve ons medelid A. J. Besseling, die de Watermijten bestudeerde, ook iemand had gevonden, die bereid was zich met de terrestre Acari bezig te houden. Vele malen heb ik daarna bij hem gelogeerd en de uren, waarin wij tezamen mijn preparaten onder den microscoop bekeken en allerlei acarologische kwesties bespraken, behooren tot de aangenaamste van mijn leven. Dan was Oudemans in zijn element; altijd ontdekte hij weer bijzonderheden, die hem ondanks zijn groote ervaring nog nooit onder de oogen kwamen.

De teraardebestelling, waarbij ook ons Bestuur vertegenwoordigd was, heeft op 19 Januari plaats gevonden. Zijn uitdrukkelijke wensch, dat aan het graf niet zou worden gesproken, is hierbij geëerbiedigd. Zijn steeds werkzaam lichaam moge thans een welverdiende rust vinden, zijn geest zal voortgaan zijn stempel te drukken op den arbeid van hen, die zijn werk voortzetten.

G. L. VAN EYNDHOVEN.

¹⁾ De uitgave van het Tijdschrift zal vermoedelijk vertraagd worden.